

LUOMUKERUUTUOTTEIDEN KERÄÄJÄOHJEET

Johdanto

Keruulla tarkoitetaan luontaisesti kasvavien luonnonvaraisten kasvien, kasvinosien ja sienten keruuta luonnonmukaiseen tuotantoon hyväksytyltä luonnon- tai maatalousalueelta. Tavallisimpia suomalaisia luomukeruutuotteita ovat metsämarjat, koivunmahla, sienet ja luonnonyrtit.

Luonnonvaraisten syötävien kasvien tai kasvinosien markkinoiminen luonnonmukaisesti tuotettuna edellyttää koko tuotantoketjun metsänomistajasta ostajiin ja jalostajiin kuulumista luomuvalvonnan piiriin. Luonnonmukaisen keruutuotannon vähimmäisvaatimukset määritellään neuvoston ja parlamentin asetuksessa 2018/848 (luomuasetus). ELY-keskus valvoo luomutuotteista annettujen ohjeiden noudattamista luomukeruualueilla maatilojen yhteydessä. Ruokavirasto valvoo keruualueselvittäjiä ja keruutuotteiden ostotoimintaa.

Kerääjän pitää sitoutua kirjallisesti keruusta vastuussa olevalle toimijalle, joka on ohjeistanut ja kouluttanut kerääjän. Sitoutuminen vaatimuksiin pitää tehdä ennen keruun aloittamista. Sitoutuneet kerääjät ovat oikeutettuja myymään keräämänsä tuotteet vain valvontajärjestelmään kuuluvalla ostajalle, jolle ovat sitoumuksensa antaneet. Luomukeruutuotteita voi kerätä vain luomuasetuksen mukaisesti hyväksytyltä keruualueelta.

Luomukeruun vaatimukset

Keruualue

Luomuohjeisiin sitoutunut kerääjä voi kerätä luomutuotteita ainoastaan luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään hyväksytyiltä alueilta. Luomualue selviää ostopisteillä olevista kartoista. Kerääjät saa kopioin luomukeruualuekartasta tai pääsyn sähköiseen luomukeruualuekarttajärjestelmään. Olennaista on, että keruun kannalta olennaiset tiedot ovat jatkuvasti kerääjän saatavissa ja että ne ennaltaehkäisevät keruuta luomukeruualueeseen kuulumattomilta tai sopimattomilta alueilta. Muualta kuin hyväksytyiltä luomukeruualueilta kerätyt luonnontuotteet eivät ole luomutuotteita, ja niitä on pidettävä erillään luomutuotteista. Luomualueen merkintätapa kartalla saattaa vaihdella alueittain ja merkintätapa tulee aina varmistaa karttaa luettaessa.

Suojaetäisyydet

Ruokavirasto suosittelee, että luomukeruussa on jätettävä vilkkaasti liikennöityjen pääteiden varsille vähintään 100 metrin ja pienemmille sivuteille pölyetäisyys, jonka leveys vaihtelee olosuhteiden mukaan (10–50 metriä). Mikäli esimerkiksi pieni metsäautotie ei pölyä ja kasvillisuus tien reunoilla on tiheä (sitoo pölyä) eikä tuotteissa ole havaittavissa pölyä, voidaan tuotteita kerätä noin 10 metrin etäisyydellä tiestä. Kyläteillä sekä runsaasti pölyävillä metsäautoteillä suojaetäisyys on noin 50 metriä, tarvittaessa enemmänkin. Keruutuotteen ostajan on kuitenkin itse määriteltävä riittävät suojaetäisyydet ja ohjeistettava ne kerääjilleen. Lisäksi tuotteiden pölyttömyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä pöly saattaa sisältää runsaasti epäpuhtauksia.

Torjunta-ainejäämiä saattaa tulla pelloilla käytetyistä torjunta-aineista, joten tavanomaisesti viljeltyjen peltojen reunoille on jätettävä riittävä (esim. 10 m) suojavyöhyke. Luomutarkastajat voivat ottaa näytteitä kerääjien toimittamista tuote-eristä.

Keruualueella sallitut ja kielletyt aineet

Metsissä käytettäviä, luomualueella kiellettyjä aineita ovat mm. kemialliset lannoitteet, heinätorjunnassa käytetyt torjunta-aineet, hirvien karkottamisessa käytetyt hajusteet ja urea juurikäävän torjunnassa. Kerääjän on varmistettava, että hyönteiskarkotteina käytettävien kemiallisten aineiden käyttö ei aiheuta kontaminoitumisriskejä keruutuotteisiin.

Mikäli luomukerääjä epäilee luomukeruualueella torjunta-aineiden, lannoitteiden tai muiden ei-sallittujen aineiden käyttöä, hän ei missään tapauksessa saa jatkaa alueelta keräämistä. Mikäli kerääjä epäilee luomukeruualueella kiellettyjen tuotantopanosten käyttöä, tulee hänen ilmoittaa havainnoistaan keruuostajalle. Luomutuotantoon sitoutuneen toimijan velvollisuus on ilmoittaa valvontaviranomaiselle, jos hänellä on epäilyksistä, että hänen tuottamansa tai toiselta toimijalta hankkimansa luomutuote ei täytä luomutuotantosääntöjen vaatimuksia. Keruu ei saa vahingoittaa alueen luonnollisen elinympäristön vakautta eikä lajien pysyvyyttä keruualueella.

Keruutuotteiden säilyttäminen ja käsittely ennen myyntiä

Keruutuotteet on pyrittävä toimittamaan sellaisenaan eteenpäin mahdollisimman pian keruun jälkeen. Kuivaaminen, pakkaaminen, varastointi tms. edellyttää, että kerääjän toiminta liitetään valvontaan, joko niin, että kerääjä itse liittyy Ruokaviraston valvontaan tai päämies liittää hänet alihankkijana ja toimittaa tiedot käyttämästään alihankkijasta Ruokavirastoon. Vain marjojen puhdistaminen roskista on mahdollista ilman valvontaan liittymistä.

Keruutuotteiden myynti

Luomutuotteiden kerääjä saa pääsääntöisesti toimittaa ostopisteelle vain itse keräämiänsä luomukeruutuotteita. Mikäli kerääjä toimittaa esimerkiksi pitkien kuljetusmatkojen vuoksi myös muiden keräämiä tuotteita, on kerääjä vastuussa koko tuote-erän luomukelpoisuudesta. Kaikkien keräämiseen osallistuneiden henkilöiden tulee olla sitoumuksen antaneita luomukerääjiä, ja tuotteet toimittaneen kerääjän tulee antaa selvitys muista tuotteiden kerääjistä ja keruualueista.

Kerääjä saa myydä luomukeruutuotteita vain valvontajärjestelmään kuuluvalla ostajalle, jolle on antanut sitoumuksensa. Myynti suoraan kuluttajille ei ole sallittua kuulumatta itse luomuvalvontaan.

Kartta luomuhyväksytystä keruualueesta

Kartalle on merkitty kaikki luomukeruualueeksi hyväksytyt alueet. Ostajalta saadun kartan tulee olla tarkoituksenmukainen tarkkuudeltaan ja se voi olla myös sähköisessä muodossa. Luomukeruu muilta kuin hyväksytyiltä luomukeruualueilta on ehdottomasti kielletty. Pelloilla ja muilla viljellyillä alueilla, pihossa, puutarhoissa luomukeruu ei ole mahdollista muille kuin maatilalle, sillä jokamiehenoikeus ei koske viljeltyjä alueita.

Ruohovartisten kasvien, marjojen ja sienten luomukeruu on kiinnitettävä erityistä huomiota hygieniassa sellaisilta alueilla, joita käytetään kotieläinten laitumena (esim. hakamaat), ellei keruuta voi toteuttaa ennen laidunkautta. Luomukeruutuotteiden talteenotto tapahtuu jokamiehenoikeuksien puitteissa. Keruutuotteet, jotka eivät ole jokamiehenoikeudella kerättäviä, vaativat maanomistajan luvan. Luomutuotteiden keruussa tulee lisäksi noudattaa samoja keruuhjeita kuin tavallistenkin luonnontuotteiden keruussa.